
Sterkt og aktuelt om Utøya-massakrens helsefølger

ANMELDELSER

LARS WEISÆTH

Professor emeritus, Institutt for klinisk medisin
Universitetet i Oslo

Grete Dyb, Tine K. Jensen, red.

Å leve videre etter katastrofen

Stressreaksjoner og oppfølging etter traumer. 214 s, ill. Oslo: Gyldendal, 2019. Pris
NOK 379

ISBN 978-82-05-52260-2

Denne boken bør leses av alle som har Utøya-ungdommer eller deres familiemedlemmer som pasienter. I 14 kapitler formidler de 21 forfatterne fra flere forskningsmiljøer også mye kunnskap om andre former for alvorlige stressbelastninger på individer og virkningene på deres foreldre, søsken, venner og besteforeldre. Boken fortjener derfor også en bredere lesergruppe.

Både budskapet og volden i terrorangrepene 22. juli hadde ganske sammenfallende målgrupper: politiske beslutningstakere, ansatte i Regjeringskvartalet og AUF-medlemmer. Mens tiltakene for de ansatte i regjeringskvartalet etter bombeeksplosjonen kunne bygge på forløpsstudier av lignende katastrofale hendelser på norske arbeidsplasser, var massakren på Utøya uten parallell i den vestlige verden. I tillegg var den preget av ekstraordinære forhold det manglet helsefaglig kunnskap om, for eksempel at de rammede var skoleungdommer og at en tredjedel av deres foreldre var i kontakt med sine barn mens disse var i livsfare eller ble drept.

Forskerne bak denne boken kan derfor formidle mye ny og høyst aktuell kunnskap. For eksempel er konsekvensene for ungdommenes skoleprestasjoner utførlig omtalt: Hvordan påtrengende traumatiske minner forstyrret både innlæringsprosessen og gjenkallingen av det som ble lært i skolen, og hvordan dette kan mestres. Det gjør godt å lese om hvordan helsefaglig kunnskap bidro til den pedagogiske oppfølging av traumatiserte elever. To år etter massakren hadde de fleste kommet tilbake til sitt gjennomsnitt i karakterer.

Boken presenterer også ny kunnskap om tidsaktuelle trekk som betydningen av massiv mediepågang, de unges vitnemål i rettsoppgjøret mot terroristen og den utstrakte bruken av sosiale medier på godt og vondt.

At to viktige forhold knapt berøres i boken, reiser spørsmål om forskerne og behandlerne delte samfunnets berøringsangst for disse viktige aspektene: sinne mot terroristen og skillet mellom politisk vold og annen kriminell vold. Erfaringen er at myndighetenes idealistiske svar på terrorangrepene gav lite rom for det naturlige raseri mot terroristen hos mange rammede. Hva angår det viktige skillet mellom politisk vold og annen kriminell vold var angrepene 22. juli på uskyldige terrorofre også angrep på hele Norge som samfunn, og befolkningens reaksjon viste at slik ble det opplevd. Det gav de rammede anledning til å påta seg meningsfulle deltakerroller i en kamp om grunnleggende demokratiske verdier. Annen forskning har vist at mening og deltakeridentitet øker motstandsevnen.

Publisert: 30. mars 2020. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.20.0031

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 9. september 2026.